16464

891.99
П-58

Чернышевский

1893

ՎԵՑՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ

ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ

ՍՆՏՈՒԿԸ

ԿԱՏԱԿԱԽԱՂ ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՎ

ԳՐԵՑ

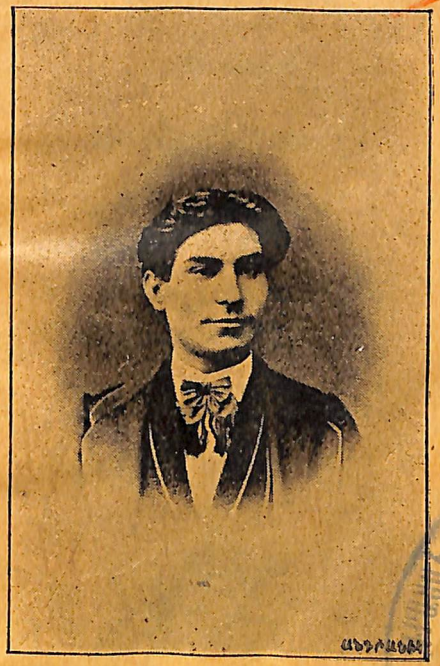

ԳԱՐԵԳԻՆ Հ. ՌՇՏՈՒՆԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՏՊ. ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ
1893

R-60
(144)
Printed in Turkey

ԳԱՐԵԳԻՆ Հ. ՌՇՏՈՒՆԻ

891.99
Ռ-58

ՎԵՑ ՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ

ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ

ՍՆՏՈՒԿԸ

ԿԱՏԱԿԱԽԱՂ ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՎ

2003

ՏԷՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
Տ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐ. ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ

3657

904
39

ԳԱՐԵԳԻՆ Հ. ՌՇՏՈՒՆԻ

Հիմակ որ Թատերական գործին քիչ շատ մղում տալու ճիգեր կ'ըլլան, եւ բեմի վրայ փայլող դեմքեր կը վերածնին մեր մտքերուն մէջ, կարելի՞ է չյիշել այն մեծ կատակերգակը, որ ամբողջ տասնըհինգ տարիներ բեմական արդիւնաւոր ու յիշատակալից կեանք մը ունեցաւ եւ որուն համար մեզի հետ ակնատեսներ կը վկայեն թէ կատակերգական արուեստը գրեթէ կատարելագործած էր իր անձին վրայ։ Գարեգին Ռշտունի զարգացեալ դերասան մը եղաւ, կատակերգական ճիւղն ալ ճոխացնելով իր ճարտար գրիչովը։

Ներկայ հրատարակութեանս առթիւ, որ բարեյիշատակ կատակերգակին ամենէն ծիծաղաշարժ եւ յատկանշական գործերէն մէկն է, պատշաճ դատեցի անոր մէկ համառօտ կենսագրութիւնն ընել, աւելի կարող եւ ճեռնհաս անձերու թողլով ընդարձակ նկարագիրն այս եզական դեմքին, որ մեծ տեղ պիտի գրաւէ անշուշտ մեր Թատերական տարեգրութիւններուն մէջ եւ չպիտի վիճակի անցեալին թանձր մշուշովը ծածկուելու։

Գարեգին Ռշտունի որ համեստ ու աղքատ ընտանիքի մը զաւակ էր, ծնաւ 1840ին։ Ծնողքը՝ Ս. Փրկչի ազգային վարժարանը կը դնէ պատանի Ռշտունին, երբ Թիրեաքի Պետրոս այդ հաստատութեան մէջ հոգաբարձուի կարեւոր պաշտօնը կը վարէր։ Գարեգին Ռշտունի 1858ին դպրոցին Էնեյի Ետրը դասատուի պաշտօնով Ռումանիա կ'ուղեւորի, ուր մէկ քանի տարի կը մնայ եւ այն միջոցին յաւ կը սորվի Ռումանիերէն լեզուն։ Պոլիս

վերադարձին, քիչ մը ատեն դեղագործ-վաճառականի մը քով գրագրութեան կը մտնէ, սակայն իր այս երկու ձեռնարկներուն մէջ անշուշտ չկրնալով գտնել այն սնուցիչ հիւթը՝ որուն մարդ բնազդօրէն կը բաղձայ եւ զոր կ'ուզէ անպատճառ ճաշակել, ուստի կը թողու նոյն ասպարէզն ալ եւ 1867ին կը մտնէ Թատերական ասպարէզը՝ որ շնորհիւ Յակոբ Եպ. Վարդովեանի, 1863էն ի վեր լաւ կազմակերպուած, արուեստասէրներուն եռանդը կը զգուէր։ Գարեգին Ռշտունի երրորդական դեր մը կը ստանձնէ, եւ անա այն ատեն կը զգայ թէ իր սիրեցեալ տարրին մէջն է։ Բեմի վրայ առաջին անգամ իր երեւումը անակնկալ յաջողութեամբ կը պսակուի։ Քիչ ժամանակի մէջ կը յառաջդիմէ եւ միանակ բեմին վրայ երեւնալով չի շատանար, գրիչը ձեռք կառնէ ու թատերական երգեր կը սկսի հեղինակել՝ զորս տեսարանին վրայ իր անհունապէս ծիծաղաշարժ շարժումներովն ու ձայնովն կ'երգեր։ Այս երգեր ամփոփուած են մեր հրատարակած *Թատերական Երգարանին* մէջ։ Գարեգին Ռշտունի կատակերգութիւններ ալ յօրինած է, որոց մէջ առաջին տեղը կը բռնէ ներկայ «*Վեց ու կէս պորտի ժառանգ հայոց անդունը*» անուն տեղական կեանքէ կատակերգութիւնը, որուն մէջ ապուշ դեղագործի դերն ինք կը ստանձներ միշտ եւ խնդալէն կը մարեցներ հանդիսականները։ Ունի մէկ քանի ուրիշ կատակերգութիւններ ալ, «*Նէր-նէր կամ ջրոյ հարէր ջրանդ*». «*Թղթէ վշնոյով տիրուհիը*». եւայլն, զորս մտադիր ենք հրատարակել յառաջիկային։

Գ. Ռշտունի այն աստիճան յառաջացաւ կատակերգակի դերին մէջ, իր ամէն մէկ շարժումներն, ամենափոքր ծամածռումը այն աստիճան բնական ու ծիծաղաշարժ էին որ բեմին վրայ երեւնալուն պէս անվերջանալի

ծիծաղ մը կը սկսէր հանդիսատեսներուն մէջ։ Երբեմն կը պատահէր որ դերակատարներէ ոմանք իրենց մասերը ադեկ մը զոց ըրած չըլլալով, կը խնդրէին անմահ կատակերգակէն որ երբ իրենք բեմին վրայ երեւնան, ինքն ալ —թէեւ դեր չունենայ այն միջոցին— տեսարան գալով քանի մը ինքնաբուխ բառեր արտասանէ, հանդիսատեսին կոնահել չտալու համար իրենց անճարակութիւնը ու պակասութիւնը։

Գարեգին Ռշտունի ոչ միայն կատակերգութիւններու, այլ եւ Տոմարի մէջ ալ փայլեցաւ. *Լիծնէ Սուրհանդուկին* մէջ Տօպանդոնի (դատաւոր) դերը խիստ բնական կերպով կը ներկայացնէր։

1877ին մեր կատակերգակն կորոշէ Պոլսէն հեռանալ, աւելի օգտակարութեան՝ քան թէ Թատերական խումբի մը հետ մէկ քանի քաղաքներու մէջ ներկայացումներ տալու համար։ Իր համբաւն իրմէ առաջ տարածուած ըլլալով, մեծ ընդունելութիւն գտաւ իր այցելած քաղաքները, գլխաւորապէս մնաց Իզմիր եւ ի վերջէ Սելանիկ։ Հանճարեղ կատակերգակին հուսկ յետին հանգրուանն էր այս քաղաք, ուր կանգ կառնէ խոնջ ու հոգնսպառ։ Անոնկուն դերասանը, որ աւա՜ղ, արդէն հիւծում մը, կրծող տկարութիւն մը ունէր իր ներսի դին, երկու տարի ոտքի վրայ հիւանդ կ'անցուցնէ։

Ի՜նչ դժուար, եղերական է կեանքն արուեստագէտի մը, որ ամբողջ կեանքին մէջ խինդ ու ծիծաղ սփռած է, տրտմաթախիծ սրտեր, վշտահար հոգիներ ու մթագած միտքեր զուարթութեամբ ու խնծիղով առլցած է, երբ անոր ու լքուած, մահացու հիւանդութեամբ մը վըշտաչարչար, ապրուստի ամէն միջոցներէ զուրկ, կը տես-

նէ մանը՝ որ իր գլխուն վերեւ կը սաւառնի ու իր տուայտանքը կը դիտէ։

Վերջապէս, 1879ին, Սելանիկի մէջ հոգին կաւանդէ մեր առաջին կատակերգուն, Գարեգին Ռշտունին, 39 տարեկան։ Եւ որովհետեւ այն ատեն Սելանիկի մէջ անշան թուով հայեր կային եւ հետեւաբար ոչ քահանայ կար ոչ Եկեղեցի, տեղւոյն Ցոյները կը վերցուցնեն մարմինն հէք կատակերգակին եւ իրենց ծէսովը կատարելէ ետք յուղարկաւորութիւնը, կը թաղեն իրենց գերեզմանատանը մէջ։

Հոն է հիմակ ողբացեալ Գ. Ռշտունին, յաւիտենական այն ծիծաղաշարժը, որ թատերաբեմի փաւրքեն ու խոնջենքեն ա՛ղ ազատ, հոն հողին խաւնելով իր ոսկորները, որոնք այնքան նուիրական ըլլալու էին մեզ համար, եւ անշուշտ այն գուարթ ծիծաղը որ միշտ կը յածէր իր համակրելի դէմքին վրայ, հիմա՛կ ալ կ'արտափայլի իր հոգեկան դէմքին վրայ, բայց այս անգամ դառնը, վշտագին հեգնութեան մը արտայայտութեամբը եւեր։

Տ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՎԵՑՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ

ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ ՍՆՏՈՒԿԸ

ԱՆՁԻՆՔ

ԼՈՒՍԻՍ. ՅԱԿՈԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԷԼ	Ժառանգորդ Եղբայրներ
ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ	Ապուշ գեղագործ մը
ՂՈՒԿԱՍ	Վեց ու կէս պորտէն ժառանգորդ մը
ՆՇԱՆ	Դրացի
ՏԻՏՈՍ	»

(Տեսարանն է ժառանգորդաց բնակարանը։)

—

Թէ Ներկայացման եւ թէ Տպագրութեան իրաւունքը վերապահեալ է։

ՎԵՑՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ

ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ
ՍՆՏՈՒԿԸ

Տեսարանն է սենեակ մը. խորը դուռ մը. աջ կողմը բովի քով երկու սենեակներու դռներ. որոց մին Լուսիային սենեակը կը տանի եւ երկրորդը սնտուկին սենեակը։

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԼՈՒՍԻԱ Առանձին. (Ներսէն խառն ձայներ)

Անհաւասիկ լուսդեր է . . . Բարեկենդանի առթիւ դիմակաւորաց խառնիճաղանճ ձայները կը լսուին . . . . ամենքը զուարթ, կ'երգեն, կը նուագեն, կը պարեն. մինակ ես տխուր եմ . . . ես, ո՜հ Աստուած իմ, ո՜րչափ դժբաղդ եմ, եթէ լուսանոզի մայրիկս ողջ ըլլար՝ հիմա ինչ ցընծութեամբ սա պատուհանին առջեւ նստած, պիտի ըլլար ճանապի . . . սակայն աւաղ, այս հրճուալից երգերը լիս կը տաղտկացնեն . . . կ'ուզեմ առանձին մնալ . . . ձայն մը չլսել . . . ողբալ, հեծել, հառաչել։ (Պատուհանը կը գոցէ. այն ատեն ձայները պէտք է դադրին) *Անհաւասիկ այսպէս իմ ուրախութիւնս՝ տրտմութիւն է, հառաչանքս՝ երջանկութիւն եւ ժպիտս՝ արտասուք . . . Մայր իմ, սիրեցեալ մայրիկ. չատ կանուխ ձգեցիր քու տառապեալ աղջիկդ այսպէս մատաղ հասակին մէջ՝ որ իւր*

աղքատութեան պատճառաւ աշխարհի բամբասանաց ենթակայ պիտի ըլլայ։ (Ողբալով) Աւա՜ղ, այս աշխարհիս երջանկութիւնը միմիայն սիրամոլ կանայք կը վայելեն, վասն զի պաշտպան ունին, ոսկի ունին. իսկ ես ի՞նչ ունիմ, անհատական բոլոր ունեցածս, եւ զոյգ մը գուլպայ լուսանոգի մօրս մնաւուկին մէջ . . . Ո՞վ ունիմ, չորս դատարկապորտ, ծոյլ եւ անհոգ եղբայրներ որոնք հազիւ հաղ կրնան ինքզինքին կառավարել . . . երկու օրէ ի վեր, անօթի, ծարաւ, եւ ոչ մէկը կուգայ իմ վիճակս հարցնելու. առանձին, որբ, ո՜հ, ո՜րչափ զժբաղդութիւն է եղեր մայր կամ գէթ բարի ազգական մը չունենալը . . . չեմ ուզեր վիճակս դրացւոյս յայտնել, վախնալով թէ իրենց արհամարհանաց նշանակ կըլլամ, բայց անոնք գիտեն իմ վիճակս, վասն զի պարտատէրք ամեն օր առնը դուռը ձեռք կառնեն եւ սոսկալի հայհոյութեամբ առնելիքնին կը պահանջեն . . . երկու օրէ ի վեր անօթի մնացող որբէ մը սա՜կ կը պահանջեն, կը կարծեն որ մայրն Ժառանգ թողած ըլլայ. ահա այսօր ալ գեղագործը պիտի գայ, ի՞նչպէս պիտի երեւամ իրեն, ի՞նչ պիտի պատասխանեմ . . . Աստուա՜ծ իմ, դուն եղիր իմ ապաւէնս։ (Տխուր կը քաշուի սենեակը)

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

ՀԱՄ. (Կը մտնէ, բայթօին ձայրը պատռուած)— Գեւտինն անցնի սա Բարեկենդանն ալ ու գեւտինն անցնելիք օրիկաներն ալ։ Էօ՜ֆ, հազիւ կրցայ ինքզինքս ներս նետել, թշուառականներ։ Ի՞նչ կ'ուզէք . . . դուք իսկ ամօթ չունի՞ք. (Պատուհանը երբալով) կո՞յր էք, ե՞չ էք, ինչո՞ւ ազնուական մարդը հասարակէն չէք զանազաներ . . . զիս ո՞վ գիտցաւ, ես այսօրուան օրս տիրլոմայով դեղագործ մ'եմ. անպատիւնե՛ր, դուն մարդը չէք ճանչնար նէ՝ հագուստին, քալուածքին նայեցէք. (Ներսէն միշտ խնդալու եւ Ռեսպանէ ֆէշէնէլի ձայն) այդ բամբուչանիլ տարէք ձեր ծնողացը քթին պայթեցուցէք որ կրթած ազատնուն վարպետութիւնները տեսնելով ուրախանան։ (Դառնալով) Ո՜հ, ճամբուս վրայ ի՞նչպէս ալ չարեր

են այդ բամբուչանները որ չեմ իմացած . . . քայլ մը կառնես, պամ . . . բան չունիս նէ ցատկէ, գեւտինն անցնելուները տակէս բռնկցուցեր են . . . պամ, պուամ, չամ, տան, տուն . . . կը՛ռ, բո՛ւմ, ֆը՛ռ . . . ֆըսերնիդ ալ գեւտինն անցնի . . . բումբերնիդ ալ . . . Խենդենալս բան մը չէ՛ր. . . զիս այս վիճակը ձգեցին . . . մարդութենէ հանեցին . . . գոնէ այսօր նոր լաթերս հագած չըլլայի՝ ինչս չունէր . . . հիմա ես Լուսիային ի՞նչպէս պիտի երեւամ, ի՞նչ պիտի պատասխանեմ, լա՛կոտներ. . . ես կէս հիմայ սիրուհիս խօսք հասկցուցէք նայիմ. զիս ազատելու օ՞րը գտաք. (Ներսէն կը խնդան) սա լակոտին նայէ՛, ես կու գամ կըսէ . . . ծո՛, գուն չե՞ս ամչնար, բարկութենէս չե՞ս վախնար. . . հիմայ վար իջնելով զըլուխդ ոտքիս տակ ճղմե՞մ, (Մեկուսի) բերան է հա՛, վար իջնեմ նէ՝ բզիկս կը հանեն . . . Էօ՜ֆ . . . վերջապէս գացին, հիմայ գեղեցկանալու մէկ ճարը . . . բայց հայելի պէտք է . . . չկայ . . . սա սենեակը կա՞յ արդեօք. մէյ մը նայինք (Կը մտնէ)։

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԼՈՒՍԻԱ

ԼՈՒՍ. (Գալով) — Ձայն մ'առի . . . ո՞վ կրնայ ըլլալ արդեօք . . . մարդ չկայ. (Սենեկին մէջ ոտքի ձայն) Տէր Աստուա՜ծ, սենեկին մէջ ոտքի ձայներ կան, ո՜հ, եղբայրներս ալ հոս չեն, ի՞նչ բնեմ, ո՞ւր երթամ, սենեակս քաշուիմ եւ նիզը գնկով ինքզինքս Աստուծոյ յանձնեմ։ (Կերբայ)։

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

ՀԱՄ. (Գալով) Անհատական սենեակ մը՝ որ պարապ մնաւուկէ մը զատ ուրիշ բան չկայ մէջը . . . առերի աղէկ, կերեւայ թէ սիրուհիս խիստ ազքատ է եւ իր պարտքը չկրնայ կրնայ վճարել, որով ուզէ չուզէ ինձի հետ կարգուելու յանձնառու պիտի ըլլայ. . . ալ ի՞նչ ընեմ, սա

գեղեցկութիւնս ալ իրեն չատ է . . . ասկէց զատ, զիս կը սիրէ· այո՛, զօրաւոր փաստերով կրնամ ապացուցանել որ զիս կը սիրէ. առաջին փաստս սա է որ ղինքը կը սիրեմ. երկրորդ փաստս է որ հարուստ եւ պատուաւոր եմ, հապա երրորդ փաստս ո՞րն է . . . այ թշուառական, մոռցէս եղաւ, բայց ինչ էր երրորդ փաստս. . . հա, գտայ, երրորդ փաստս ալ սա է որ իրեն հետ պիտի կարգուիմ. այո՛, երեք զօրաւոր փաստեր չեն կրնար հաստատել որ Լուսիա զիս կը սիրէ, ինչո՞ւ, որովհետեւ հարուստ եմ, ուրիտասարդ եմ, գեղեցիկ ալ եմ. . . ուրիշ ինչ եմ. . . բան մըն ալ եմ, բայց միտքս չի գար ահա . . . պիտեմ, գիտեմ որ բան մըն ալ եմ, ոատիկ աղատամիտ եմ, ոսկայն չհասկցուի թէ նախանձոտ չեմ, պատիւը չի ճանչցող մը եմ, ամեն բանէ առաջ պատիւս կը պահպանեմ, ազատնիս կը հաշուեմ, ներկայն կը համեմատեմ եւ անցեալն ալ անցած կը սեպեմ։ Ս.՝ Լուսիա, գուն չատ բարի էրիկ մը պիտի ունենաս, քեզ սիրող ու գգուող. ես քեզի թէ էրիկ թէ հայր եւ թէ խնամակալ պիտի ըլամ . . . եկուր «չէ՝» մ՝ըսեր, թէ որ զիս մերժելու պատճառ մը ունիս՝ բացարձակ ըսէ՝. հոգ չէ. մի՛ քաշուիր, ես քեզ չատ կը սիրեմ, գուն ալ զիս, անանկ չէ՞, ալ լմնցաւ, ահա համաձայնեցանք։ Հիմա գանք ապրուստի մասին, գիտես որ պատրաստ դրամ 200 ոսկի ունիմ, խանութի դրամագլուխս 70ը կ՝անցնի. հիմա քանի՞ բրաւ, 270 ոսկի. վաճառականին 50 ոսկի պարտական եմ, մնայ 220, ապառիկս ալ 85 ոսկիի կ՝ելլէ՝ ունիս 305 ոսկի, չՕգտեր. ինչո՞ւ չի պիտի օգտէ, գեղեցկութիւնս ալ չատ չէ նէ՝ քիչ ալ չէ կարծեմ, հրամմէ, ասոր ըսելիք մը ունի՞ս, հարկաւ ոչ. է՛յ, անդին ի՞նչ կը մնայ, ինչ պիտի մնայ, բան մ՝ալ չի մընար. . . ըսել է որ համոզուեցար, ապրիս. . . խօսքերնիս լմնցածի պէս է . . . Հիմա քիչ մ՝ալ նշանտուքին ու հարսնիքին խօսքը ընենք. . . մի՛ կարմրիր, սիրունիկս, ասոր առուտուր կըսեն, մէկ վար մէկ վեր կը լմնցուենք։ ի՞նչ նշան տամ. օ՞ղ, մասնի՞ թէ պռոշ. ինձի հարցնես նէ պռոշը գէշ չերթար, մէջն ալ պատկերս կը գտնեմ, կ՝ուզես նէ, բայց ինչո՞ւ չպիտի ուզես, հիմակուան կանոնը այս է, գէշ կանոն չէ, կնիկները իրենց կորուսած էրիկներն ասանկով չատ մը կը գտնան. այս ալ ընդունեցիր. է՛յ, սա

մեր հարսնիքը ճրբ ընենք, նշանուած մնալը աղէկ բան չէ. գիտե՞ս ա՛, հիմակու երիտասարդներուն դրամագլուխը 4 տարի նշանուիլ եւ 4 տարուան մէջ 5 տարուան տոկոսը առնել է։ Մենք անանկ չընենք, մեզի չի վայլեր. իրար հասնեցանք, հասկցանք մի՝ զլուխ գլխի տանք երթայ։ Ապրիս, ասանկ կ՝ուզեմ. մենք երջանիկ էրիկ կնիկ չի կայ. իրարմէ չենք ձանձրանար, 5 տարի ալ 10 տարի ալ անցնի՝ ի՞նչ սիրով սկսանք նէ՝ նոյն սիրով կը մնանք. զաւակներնիս ալ կը չատնան . . . մտածէ՝, ինչ աստիճան հաւատարիմ ենք իրարու որ աղջիկներնիս քեզ կը նմանին, մանչերն ալ ինծի։ Ուրեմն, քանի որ գէմքով մեզի կը նըմանին՝ անուններն ալ մերինին նմանցնենք, երկու զաւկիս անունն ալ Համբարձում է . . . չէ սա չեղաւ, Համբարձումը չատ խորթ կերևայ, ամպարցուի պէս խօսք մը. եկուր աղուոր անուն մը գտնենք. գուն գիր . . . ես չեմ գրներ . բայց մեզի ինչ, սա իրաւունքը կնքահօրն է, բայց զաւկներուս ես կը խառնուիմ, գուն քու աղջիկդ կրթէ, մանչերուս մի՛ խառնուիր . . . Լուսիա, մի՛ խառնուիր կ՝ըսեմ, կը հասկնամ, չեմ հնազանդիր. կարծեմ թէ կըրնակդ կը քերուի. գնա՛, կորսուէ՛, բարկացած եմ, չուտ սենեակդ մտիր, աչքս չի տեսնայ։ Ապրիս, խօսքս բռնեցիր, հիմա աւելի պիտի սիրեմ զքեզ։ Եկուր նայիմ, հոս եկուր. վայ, խօսքս մտիկ չեմ ըներ, կը հրամայեմ, ահա մէյ մ՝ալ կ՝ըսեմ, (Պոռալով) Լուսիա՛, հոս եկուր։

ՏԵՍԻԼ Ե.

ՆՈՑՆ ԵՒ ԼՈՒՍԻԱ

ԼՈՒՍ. (Մտած ատենը մեկուսի)— Ո՛հ թշուառութեանս, գեղադարձն է եղեր. (Բարձր) Հոս եմ, Պարոն։

ՀԱՄ. — Երկու ժամ է պռոալէն կոկորդս պատռեցաւ, ասանկ պիտի ընես նէ՝ ես սա առուտուրէն վազ կուգամ։

ԼՈՒՍ. — Ներեցէք Պարոն, տանը մէջ առանձին ըլլալուս, վախէս սենեակս քաշուած էի, եւ մինչեւ որ ձեր ո՛վ ըլլալը չ՝ստուգեցի՝ չկրցայ դուրս ելնել։

ՀԱՄ. — Խօսք տուր որ ուրիշ անգամ զիս այսպէս չպիտի բարկացնես։

ԼՈՒՍ. — Ձեմ հասկնար, Պարոն, երբ ղձեզ բարկացուցի։

ՀԱՄ. — Ի՞նչպէս չի բարկացուցիր, դուն մինակ քու աղջիկներուդ կը խառնուիս։

ԼՈՒՍ. (Մեկուսի)— Ի՞նչպէս աղջիկ, ի՞նչ ըսել կ'ուզէ։

ՀԱՄ. — Ես ալ քանի որ հայր եմ դանուէր, իմ արդաքներուս կը խառնուիմ. . . պայմաններս ալ սասկ չէր։

ԼՈՒՍ. —Ի՞նչ կ'ըսէք, պարոն, ի՞նչպէս պայման։

ՀԱՄ. — Ի՞նչ պայման պիտի ըլլայ, քիչ մը առաջ խօսողը դուն չէիր։

ԼՈՒՍ. — Ե՞ս։

ՀԱՄ. — Ա. յո՛, դուն։

ԼՈՒՍ. — Բայց դուք հոս առանձին էիք, պարոն, եւ ես ալ իմ սենեակս քաշուած էի։

ՀԱՄ. — Հա, իրաւ անանկ. . . (Մեկուսի) Վայ Թշուառութեանս, խելքս անանկ մը ցնորեր է որ. . . (Բարձր) Ներեցէք օրիորդ, առանց ձեզի հարցնելու չորս գաւկի տէր եղեր էի։

ԼՈՒՍ. (Մեկուսի) — Գինովի է, ի՞նչ է. մինակ ալ եմ։

ՀԱՄ. — Ինչ որ է, օրիորդ, նորէն կ'ըսկսինք մեր առուտուրը։

ԼՈՒՍ. (Մեկուսի) — Առնելիքին համար ըլլալու է։

ՀԱՄ. — Մէկ վար մէկ վեր կը լմնցուցնինք կ'երթայ։

ԼՈՒՍ. — Իրաւունք ունիք, պարոն, առնելիքնիդ է, կրնաք պահանջել։

ՀԱՄ. — Բայց չուտ մը պէտք է ընենք լմնցուցնենք։

ԼՈՒՍ. —Սեաղ պարոն, այդ անկարելի է։

ՀԱՄ. — Ինչո՞ւ, իմ վրաս հաւատարմութիւն չունի՞ս.

ԼՈՒՍ. — Ի՞նչ ըսել է, առնելիքի տեր ըլլալէդ առաքը, ինչո՞ւ ձեր վրայ հաւատարմութիւն չունենամ. մինակ սա կայ որ երկու օրէ ի վեր եղբայրներս տեսած չեմ։

ՀԱՄ. — Այդ ինչ խօսք է. եղբայրներդ ի՞նչ կը խառնուին մեր գործին։

ԼՈՒՍ. — Քանի որ ես վճարելու անկարող եմ, բոլոր յոյս անոնց վրայ է։

ՀԱՄ. — Բայց դուն ի՞նչ կ'ըսես կոր, ի՞նչպէս վճարում, ի՞նչպէս յոյս։

ԼՈՒՍ. —Մինչ ձեզի 700 դահեկան պարտք չունի՞նք։

ՀԱՄ. — Հա՛, դեղերուն սասկը։

ԼՈՒՍ. — Հապա ձեր ըսածը ո՞րն է,

ՀԱՄ. — Իմ ըսածս . . . իմ ըսածս սա է որ, ես, ես զքեզ . . . (Մեկուսի) Չէ, չատ առաջ վազելու չէ, (Բարձր) իմ ըսածս կամ ըսելիքս սա է որ. որ. . .

ԼՈՒՍ. — Եթէ հաշիւնիդ կարգադրելէ ետքը առնուած դեղեր կան, ադոր ըսելիք չունիմ։

ՀԱՄ. — Չէ՛, ասիկայ չէ՛, ա՛խ, օրիորդ

ԼՈՒՍ. — Ուրեմն ի՞նչ է։

ՀԱՄ. (Մեկուսի) — Ո՜հ, ինտո՞ր խօսք բանամ, դժուարը սա է. (Բարձր) իմ ըսելիքս սա է որ . . .

ԼՈՒՍ. — Կ'աղաչեմ, չուտ ըսէք։

ՀԱՄ. — (Մեկուսի) Ախ, սա իմ գեղինն անցնելիք բընաւորութեանս ի՞նչ ըսեմ, ինկան մը հետ մինակ մնացի՞մ, ըսելիքս կը մոռնամ։

ԼՈՒՍ. — Արդեօք ցաւալի բան մ'է ըսելիքնիդ որ այսչափ կը քաշուիք։

ՀԱՄ. — Չէ, օրիորդ, չէ՛, ընդհակառակն՝ ուրախալի է, բայց սա կայ որ. . . ի՞նչպէս ըսեմ, ո՞ւրկէ սկսիմ։

ԼՈՒՍ. — Ո՛հ, պարոն, կ'երեւի թէ դուք ինձմէ բան կը պահէք. ի սէր Աստուծոյ կ'աղաչեմ, ըսէ՛ք, արդեօք դէշ բա՞ն մը պատահեցաւ։

ՀԱՄ. — Պատահեցա՞ւ, այո՛, գեղինն անցնելիք թշուառականները. . .

ԼՈՒՍ. — Եղբայրներուս համա՞ր կ'ըսէք։

ՀԱՄ. — Չէ՛, սա Բարեկենդանի խենդերուն համար կ'ըսեմ, քիչ մնաց գիս պիտի խենդեցնէին։

ԼՈՒՍ. —Բայց ես իմ եղբայրներս կը հարցնեմ։

ՀԱՄ. — Թող տուր հոգիդ կը սիրես. անոնք ալ իշու պէս գինեասունը նստեր, փողոցի աղոց ինձի ըրածնուն վրայ քահ քահ կը խնդան կոր։

ԼՈՒՍ. — Գիտեմ, չորսն ալ անհոգ մարդիկներ են. գիս այսպէս մինակ երեսի վրայ ձգած՝ իրենց ուրախութեանը կը նային։

ՀԱՄ. — Բայց վերջապէս ի՞նչ կրցան ընել ինձի, քիչ մը տղեղցուցին. այսչափ. ասիկայ քեզի վնաս մը չունի՞ եա։

ԼՈՒՍ. — Ի՞նչ կրնամ ըսել, պարոն։

ՀԱՄ. — Հիմա բաւական է որ դուն դիս կը սի . . . (չէ, դեռ առենը չէ.) բայց օրիորդ, ինչո՞ւ կեցեր էք . . . նստինք նէ՝ դէշ չըլլար։

ԼՈՒՍ. — Դուք ձեր հանգիստը նայեցէք, պարոն։

ՀԱՄ. — Ի՞նչ ըսել է, նատեցէ՛ք. առանկ փափուկ խընդիր մը՝ ոտքի վրայ կեցած չենք կրնար լմնցուցնել։

ԼՈՒՍ. — Բայց պարոն, ներեցէք որ ձեզի ըսեմ թէ տանը մէջ մինակ եմ, հետեւաբար, դրացիք ձեր հոս մըտնելը տեսնելով, դիս չարաչար կը բամբասեն։

ՀԱՄ. —Ա՛, այդ մասին անհոգ եղիք, եթէ իմ դիտաւորութիւնս ձեզի իմացնեմ, դուք պիտի ստիպէք որ նստիմ։

ԼՈՒՍ. — Ինչ որ ալ ըլլայ ձեր դիտաւորութիւնը, պարոն, թէ բարի եւ թէ չար՝ չեմ կրնար բան մը ընել, մինչեւ որ եղբարներս չ'տեսնեմ։

ՀԱՄ. — Սակայն իմ դիտաւորութիւնս եղբարներուդ չի վերաբերիր, մինակ քեզի համար է։

ԼՈՒՍ. — Ի՞նչ կրնայ ըլլալ ուրեմն, ըսէ՛ք.

ՀԱՄ. — Բանը՝ այդ ըսելն է։

ԼՈՒՍ. — Ինծի՞ կը վերաբերի։

ՀԱՄ. — Հապա՛. մի միայն քեզի, մի միայն իմ. . . (Մեկուսի) եկուր ըսէ նայինք։

ԼՈՒՍ. — Զարմանալի բան, ինչ կ'ըլլաք։

ՀԱՄ. — Ինչ ըլլալը կը հարցնես . . . . շատ բաներ կըլլամ կոր . . . շատ բաներ . . . բայց ըսուելու բաներ չեն որ, ասոր հետ մեկտեղ, չպիտի ըսեմ չէ՛, մինակ, առենին կը սպասեմ կոր։

ԼՈՒՍ։ — (Մեկուսի) Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ։

ՀԱՄ. — Սակայն, կեցիր, ինչ ըսելիքս դուն աղէկ գիտես. գոնէ դուն սկսէ որ մնացածն ալ ես ըսեմ լմնայ։

ԼՈՒՍ. — Եթէ ստակին համար է . . .

ՀԱՄ. — Հիմա թող այդ ստակին խօսքը, ետքը կը խօսինք, միւսին նայինք։

ԼՈՒՍ. — Ո՞ր միւսը։

ՀԱՄ. — Միւսը . . . բուն խնդիրը։

ԼՈՒՍ. — Ուրիշ ի՞նչ խնդիր կայ որ . . .

ՀԱՄ. — Ա՛խ, Լուսիա. դուն աղէկ գիտես որ ես զքեզ։

ԼՈՒՍ. — Է՛յ . . .

ՀԱՄ. — Է՛յ Է՛յ . թէ որ ինծի չ'օգնես՝ ինչպէս ըսեմ։

ԼՈՒՍ. — Լմնցուր . . .

ՀԱՄ. — Կը . . . .

ԼՈՒՍ. — Կը . . .

ՀԱՄ. — (Թշուառական բառ, կարծես թէ ներսէս կը քաշեն կոր . . . ծն համարձակութիւն. երկու վանկ մնաց...) կը . . .

ԼՈՒՍ. — Կը բանտարկուիք, ըսել կ'ուզէք.

ՀԱՄ. — Ա՛խ. չէ՛ չէ՛ . . . այդ չէ՛։

ԼՈՒՍ. — Հապա ի՞նչ է։

ՀԱՄ. — Մոքինս է, մոքինս։

ԼՈՒՍ. — Մոքինդ ի՞նչ է։

ՀԱՄ. — Երկու վանկով բառ մը, կը սի. . . (հա՛ Համբարձում քեզ տեսնեմ։)

ԼՈՒՍ. — (Մեկուսի) Հիմա՛ կը հասկնամ իր միտքը։

ՀԱՄ. — Կ'ըսեն թէ երբոր մարդ մէկու մը առաջարկութիւն մ'ընելէ կը քաշվի, թող 1 էն մինչեւ 10 համրէ եւ 10 երորդին բոլոր ուժը ժողվելով ըսելիքը ըսէ։

ԼՈՒՍ. — Զի պիտի՞ ըսէք պարոն։

ՀԱՄ. — Կեցէք օրիորդ . . . հիմա, (խերն անիծեմ, կ'ըսեմ կ'երթայ) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. տա. . . ը՛ը՛հ, տի ըլլայ . . . ա՛լ այս անգամ պիտի ըսեմ . . . օրիորդ, ես զքեզ կը սի . . . 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, կը սի. . . 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, (Դուրսեն ոտքի ձայներ)

ԼՈՒՍ. — Ա՛հ, Տէր Աստուած, ոտքի ձայներ կան . . . ինչ պիտի ընենք պարոն։

ՀԱՄ. — 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, (Դուրսեն լալու ձայն)

ԼՈՒՍ. — Օ՜ն ծն. չուտ . . . դուրս ելէք . . . եղբօրս ձայնն է . . . եթէ զձեզ ինծի հետ առանձին տեսնէ, (Ներսեն միշտ լալու ձայն).

ՀԱՄ՝ — Սակայն ծրիորդ, ես զքեզ կը . . . կը . . .

ԼՈՒՍ. — Կ'աղաչեմ . . .

ՀԱՄ. Բայց ես . . .

ԼՈՒՍ. — Մեր երկուքին մահուանը պատճառ ըլլալ կ'ուզես. չուտ, սա սենեակը մտիր ու պատեհ առիթ մը գտնելով ինքզինքդ դռնէն դուրս նետէ։ (Համբարձում կը սի . . . կը սի . . . ըսելով կերթայ սենեակը)։

ՏԵՍԻԼ Զ.

ԼՈՒՍԻԱ ԵՒ ՅԱԿՈԲ, (որ գինով է ու յայով կը մտնեն)

ՅԱԿ, — Ա՛հ հիւ, հիւ, հիւ, . . . խեղճ մարիկս . . . որչափ լաւ տեղն է, ա՜հ հիւ, հիւ, հիւ.

ԼՈՒՍ, — Յակոբ, մխիթարուէ, սիրելի եղբայրս, լալէն ինչ օգուտ, Աստուծոյ կամքը այս է եղեր։

ՅԱԿ, — Ի՞նչպէս չլլամ, ա՜խ, լուսահոգիին մեռնելէն ի վեր բերնի համով գինի մը խմած չունիմ, ստակ չունենալուս համար խանութին մէջ որչափ գէշ խմելիքներ կայ նէ՝ գինեպանը ինձի կը քշէ կոր։

ԼՈՒՍ, — Հիմա պէտք է որ մենք մեր տանը գործերը կարգադրենք . . . ասանկով մեր վիճակը ինչ պիտի ըլլայ։

ՅԱԿ, — Առաջ ստակը ձեռքս ուզած տակառէս քաշել կու տայի, խեղճ մայրիկս մեռաւ, ստակս ալ հատաւ. բերնիս համն ալ փախաւ . . . Լուսիա, դուն եղիր իմ տեղս ու մի՛ լար նայիմ։

ԼՈՒՍ՝ — Ա՛հ Յակոբ, ես քինէ աւելի մեծ պատճառներ ունիմ լալու, երկու օրէ ի վեր անօթի ծարաւ պարտատէրներուն հայհոյութիւնները մտիկ ընելու դատապարտուած եմ, այսօր ալ դեղագործը եկաւ, իրեն 270 ղրշ. պարտք ունինք։

ՅԱԿ՝ — 270 ղրուշ, ամենը այդչափ է . . . ինչ որ է, մէկ ամսուան մէջ առնուած դեղերու համար 270 ղրուշը շատ չէ, սակայն բանը վճարելն է. ես կուտ մը չունիմ . . . գործ ալ չունիմ։

ԼՈՒՍ. — Ուրեմն ինչ պիտի ընենք, առնելիքի տէրը խօսք չի հասկնար, պիտի պօռայ կանչէ։

ՅԱԿ՝ — Ինչո՞ւ պիտի պօռայ . . . թող առնելիքը առնէ։

ԼՈՒՍ. — Աղէկ, բայց երբ պիտի վճարուի։

ՅԱԿ.— Ե՞րբը ինչ պիտի ընէ, առնելիքին մինակ խօսքը կ'անցնի։

ԼՈՒՍ. — Այսօր չի վճարուի նէ՝ շատ բաներ կրնայ ընել մեզի։

ՅԱԿ՝ — Կընէ ա՛։

ԼՈՒՍ. — Զրլլայ որ դուրս ելլես, գան նէ՝ դուն խօսք հասկցուր, ես իրենց երեսնալու կ'ամչնամ։

ՅԱԿ.— Է՛յ դուն գործիդ գնա, եկողին ես խօսք կը հասկցնեմ։

ԼՈՒՍ. (Մեկուսի)—Թող դեղագործն ալ հիմա առնելիքը պահանջէ. (սենեակը երթայ)։

ՏԵՍԻԼ Է.

ՅԱԿՈԲ մինակ

ՅԱԿ. — (Կը նստի եւ գրպանեն գինիի մը շիշ հանելով) Ե՛լ նայինք, գործը քեզի մնաց. առնելիքներուն պատասխանատուն ալ դուն ես՝ վճարողն ալ, ինձի լոյս եւ խորհուրդ տուր, (կը խմէ) ի՜նչ սքանչելի՜ գինի . . . Է՜հ, աշխարհք սատակ է . . . ամեն բան մտածես նէ՝ չիգար ելլեր . . . 270 ղրուշ պարտք ունինք, հարկաւ օր մը կը վճարենք. (խրմէ) այսօր պիտի վճարուի եղեր, ուսկից, որ կողմէն ստակ պիտի գայ, մէյ մը տետրակը նայինք, (Գրպանեն տետրակ մը հանէ) գուցէ, չեյտեմ ա՛, տեղէ մը առնելիք ունեցած ու մոռցած կըլլամ, (կարդալով) Եօգկիին 26, սա պարտք է. Զաքարին 7. սա ալ պարտք. Մարկոսին՝ սա վճարուած ըսել է, տրված ածուխին կէսէն աւելին քար էր. վարը դրած է, թող գայ ետ առնէ. . . սա ինչ է, 104, մեծկակ բան մ՚է հա, ենջնեցեալի թաղման ծախքը, սա պարտքը ազգին կիյնայ. սա ինչ է, Տիմիթրի 33, գնա բանդ, ստակ մը չեմ տար, տուած գինիդ քացախի պէս բան մըն էր. . . ուրիշ, ուրիշ, ինչ ըսել է, այսչափ պարտք ունեցողը առնելիք չի պիտի ունենայ. . . մոռցած չըլլամ գրելու . . . կրնայ ըլլալ . . . մտածելու է . . . զարմանալի բան, մոռցեր եմ. այսօր դեղագործը ստակ կ'ուզէ, վճարելու է, բայց ինչով . . . հա, դայ, խելքս ուր է գացեր, լուսահոգի մայրիկս մնտուկ մը ձրգած է, հարկաւ մէջը շատ մը թանկագին բաներ ըլլալու են. այո՛, այո՛, կծծի կնիկ մըն էր, գուցէ մէջը տոպրակով ստակ պահած ըլլայ, կասկածս աւելորդ է, մարդ վրայ չեկած սա մնտուկին հետ առանձին տեսութիւն մը ընեմ. բայց թէ որ միւս եղբայրներս վրայ գան, է՛հ, հոգս, կ'ըսեմ թէ մօրս մնտուկը կարոտցեր էի տեսնելու գացի, իսկ

եթէ կղպուած է, էհ, անպատճառ բանալու եմ. . . օ՜ն ուրեմն, քաջալերութիւն, դեղագործը ստակը առաւ, ա՛լ պարտքէ ազատեցանք։ (Գլտորելով սենեակը երթալու միջոցին հետեւեալը կ'երգէ).

Երկու հարիւր եօթանասուն
Ղուրուշ պարտքեն ի՞նչ կ'ելլայ,
Վաղն առաւօտ բող գայ մուրուն
Առնելիքն առնէ երթայ։

Կեցցէ գինին ու գինեպան, որ մեր միտքը կը բանան,
Կեցցեն ապրին ասանկ մայրեր, որ մեզ ժառանգ են ձգեր։

ՏԵՍԻԼ Ը.

ԿԱՐԱՊԵՏ (ետքը) ՅԱԿՈԲ

ԿԱՐ. — Մարդ չիկայ . . . առիթը ձեռքէ չը փախցնենք , ատ մատուկին հետ առանձին տեսութիւն ընելու յարմար ատենը հիմա է. եթէ այսօր կալօն մը օղիին ստակը չը վճարեմ յաւիտեանս յաւիտենից բերանս օղի մտնելիք չունի. օն, աճապարենք, Լուսիան քնացած ըլլալու է, բայց եթէ արթուն է. կեցիր, անգամ մը փորձենք, ա՜հ, հիւ, խեղճ մայրիկս, ա՜խ, վա՜խ, հիւ.

ՅԱԿ. (Դռնեն, մեկուսի) — Վա՜յ թշուառական, տեսա՞ր մի հիմայ, բռնըվեցանք։

ԿԱՐ. — Ա՜հ, հիւ, հիւ. (Զորս կողմը նայի) ձայն չելաւ, (Լուսիային դրանը առջեւ կ'երթայ) ա՜հ, հիւ, հիւ։

ՅԱԿ. — Ա՜հ, հիւ, հիւ, հիւ,

ԿԱՐ. (Վախնալով) — Ա՜յ, ա՜յ, ա՜յ։

ՅԱԿ. (Կը խնդայ) — Հա՜, հա՜, հա՜։

ԿԱՐ. — Վա՜յ, դո՜ւն Յակոբ։

ՅԱԿ. —Այո՛ Կարապետ, ես եմ. (Մեկուսի) վախէս՝ խմածս ջուր կարեցաւ։

ԿԱՐ. — Ի՞նչ ընելու համար մտեր էիր հոն։

ՅԱԿ. — Լալու համար, (Մեկուսի) արդեօք տեսա՞ւ կ'ըսես։

ԿԱՐ. — Ո՛հ, այո՛, այո՛, ես ալ լալու համար հոն պիտի մտնէի։

ՅԱԿ. — (Վա՜յ թշուառական, կ'երեւայ թէ գործը գիտէ.) էհ, ի՞նչ ընենք Կարապետ, ալ մեզի միխիթարութիւն չկայ, եկուր քիչ մը դուրս ելլանք։ (Գինի մը կը տնկէ)

ԿԱՐ. — Չէ, չէ, կ'ուզես նէ դուն ել, ես առանձին մնալ կ'ուզեմ։ (Օղի մը կը տնկէ)։

ՅԱԿ, (Մեկուսի) — Ասիկայ հոս ձգելը գործիս չիգար։

ԿԱՐ, (Նոյնպէս) — Կերպով մը սրբիկայ ճամբելու է։

ՅԱԿ, — Է՛ Կարապետ ասանկ հէ՞. (Կուլայ)

ԿԱՐ, (Կուլայ) — Ասանկ հէ՞, (Մեկուսի) Աղէկ ա, սենեակին մէջ ի՞նչ բան ունէր։

ՅԱԿ. (Մեկուսի)— Ան չէ եա, սրվոր առանձին սենեակ մանել ուզելը ի՞նչ մաքով էր։

ԿԱՐ. — Լռէ Յակոբ, ալ միխիթարուէ, լալէն օգուտ չելլեր . . . մեղք ենք, գէշ կըլլանք, (երթալու միտք չունի)։

ՅԱԿ. — Եղբայր, ատ միխիթարուելիք բան է, այիտարհիս երեսը որը, անտէրունչ մնացինք. (Մեկուսի) կերեւայ թէ մինչեւ իրիկուն հոս է։

ԿԱՐ. — Արդեօք կրնամ հարցնել թէ ի՞նչու սենեկին մէջ մտեր էիր . . .

ՅԱԿ. — Հա. . . բան. . . լալու համար, չըսի՞ մի եա։

ԿԱՐ. — Այո՛, բայց կրնայիր հոս ալ լալ։

ՅԱԿ. — Սակայն . . . վասն զի, մօրս մատուկը կարոտցեր էի, շատ ալ անոր համար էր։

ԿԱՐ. — Մատո՞ւկը . . հա՛, հա՛, հա՛. մատուկը հէ՞։

ՅԱԿ. — Է՛հ այո՛ . . . մատուկը։

ԿԱՐ. — Է՛, ի՞նչպէս, կարօտդ առի՞ր։

ՅԱԿ. — Սա կայ որ. . . ճշմարիտ կ'ըսեմ, բան. . . կը.

ԿԱՐ. — Լռէ, ես ալ ընկեր եմ։

ՅԱԿ, — Ի՞նչ բանի։

ԿԱՐ, — Մէջի ոսկիի տոպրակին։

ՅԱԿ, — Իրաւ կ'ըսես, մէջը տոպրակ կա՞յ հէ, ըսել է որ ինէ առաջ մէյմը եկեր փնտռտկեր ես։

ԿԱՐ, — Չէ, բայց աղէկ գիտեմ որ կայ . լուսահոգին թեպէտեւ մեզի ստակ տուած ատենը տանս կարասիները կը ծախեմ կոր կըսէր, սակայն իրաւ ըլլալու չէ. իր կծծիութենէն կը գուշակեմ որ 1 տոպրակ ոսկի եւ այլ զանազան ծանրաղին բաներ պահած է այդ մատուկին մէջ։

ՅԱԿ. — Ստանկ է նէ՝ ընկեր ենք։

ԿԱՐ. — Արծաթեղէնները քեզի, ոսկին ինձի։

ՅԱԿ — Չէ, ոսկին ինձի արծաթեղէնները քեզի

ԿԱՐ. — Զըլլար։
ՅԱԿ. — Անանկ է նէ ընկեր չեմ ըլլար։
ԿԱՐ. — Բայց այն ժամանակ ժառանգը 5ի բաժնելով կը պարտաւորինք 5 ին մէկը առնել։
ՅԱԿ — Է՛հ, թէ որ արծաթեղէնները տոպրակ մը ոսկիին հաւասար են, կ՚ընդունիմ։
ԿԱՐ. — Օ՛ն ուրեմն, երթանք։
ՅԱԿ. — Բայց եթէ միւսները վրայ գան։
ԿԱՐ. — Անհոգ եղիր, ես կարկատան մը կը փակցնեմ։
ՅԱԿ. — Կեցցէս . . . ուրեմն չ՚ուշանանք։
(Յակոբ՝ գինին, կարապետ ալ օդին տնկելով կերգեն)

Վարպետ մարդիկ միշտ կը շահին՝
Երբ խորհուրդ մը յղանան,
Բայց պէտք չէ որ իրենց գաղտնին
Ուրիշ մէկու մ՚ալ բանան։
Կեցցէ՛ գինին օդին եւ գինեպան, որ մեր միտքը կը սրեն,
Կեցցեն ապրին ասանկ մայրեր, որ մեզ ծառանգ են ձգեր։

(Մէնդէն)

ՏԵՍԻԼ Թ.

ՄԱՆՈՒԷԼ ԵՒ ՊԵՏՐՈՍ

ՄԱՆ. — Պետրոս, վարը աղէկ նայեցար։
ՊԵՏ. — Նայեցայ, մարդ չի կայ . . .
ՄԱՆ. — Լուսիան քնացած ըլլալու է. կամաց քալէ որ չարթննայ . . .
ՊԵՏ. — Մէկ մ՚ալ մնտուկին սենեակը նայինք.
ՄԱՆ. — Մ՚ամապարեր, թէ որ հոն ըլլան՝ ինչ մրաքով սենեակ մտնելիս կը հասկցուի։
ՊԵՏ. — Ըսենք թէ հոն չեն, ինչ պիտի ընենք։
ՄԱՆ. — Ընելիքս սա պիտի ըլլայ որ մնտուկին մէջէն մեր երկուքին համար քիչ մը բան կը վերցնենք, մնացածէն ալ մէյ մէկ մաս առնելով՝ դուրսը ըրած պարտքերնիս կը մաքրենք։
ՊԵՏ՝ — Աղէկ ըսիր, բայց թէ որ հոն ըլլան . . .
ՄԱՆ՝ — Է՛հ, այն ատեն սուտ մը չինելով զանոնք կը ճամբենք եւ գործերնուս կը նայինք։
ՊԵՏ. — Խելքիդ պտուկը սիրեմ, ըսածդ աղէկ է։

ՄԱՆ. — Հիմայ ետեւէս եկուր։
ՊԵՏ. — Ընկեր ենք ա.
ՄԱՆ. — Այո՛, այո՛, կէսուակէս. բայց կամաց քալէ (դընդնեն ներս կը նայի) վայ, աս ինչ է. արդեօք աչքերս սբանալ կը տեսնեն կոր. Պետրոս, եկո՛ դուն ալ նայէ, սա երկու մարդիկը Յակոբն ու Կարապետը չեն։
ՊԵՏ. — Իրաւ կ՚ըսես, նայիմ. (Բանալիին ծակեն նայելով) անոնք են, մնտուկը բանալ կաշխատին կոր. վայ թշուառական զոզեր վայ. ասոնք մենէ կանուխ արթնցեր են։
ՄԱՆ. — Հիմայ ինչ պիտի ընենք. կեցիր, հա միտքս բան մը եկաւ, չուտ, պօռա, կանչվռտէ, դրացիք, օգնութեան հասէք, զոզ կայ։
ՊԵՏ. — Գոզ կայ. կրայ կայ. դրացիք, օգնութեան հասէք։

ՏԵՍԻԼ Ժ.

ՆՈՅՆՔ, ՅԱԿՈԲ ԵՒ ԿԱՐԱՊԵՏ

ՅԱԿ. — Ի՞նչ կայ, ինչ կայ։
ԿԱՐ. — Ինչո՞ւ կը պոռաք։
ՄԱՆ. — Վայ, զո՞ւք էք եղեր։
ՊԵՏ. — Գոզ կարծեցինք զձեզ։
ԿԱՐ. — Չէ, գոզ չենք, մենք ենք,
ՅԱԿ. (Յածէն, Կարապետին) — Կարապետ, բանս բուսաւ. կարկատանը բակցուր, պիտի յայտնուի։
ԿԱՐ. — Բայց չէ՞ք գիտեր որ մենք հոս ենք։
ՄԱՆ. — Ա՛հ չէ, ինչ գիտնանք։
ՊԵՏ. (Մանուէլին) — Սրկէ ճամբեցուն մէկ ճարը։
ՄԱՆ. (Յածէն, Պետրոսին) — Համբերէ՛. (բարձր) բայց ինչ կ՚ընէիք ադ սենեակին մէջ։
ԿԱՐ. — Բան. լալու համար մտանք. կսկիծնուս ո՞ւր երթալիս չէինք գիտեր կոր, խեղճ լուսանոզին միտքերնիս ինկաւ, ա՛հ, հիւ.
ՊԵՏ. (Մեկուսի.) — Վայ սատանաներ վայ.
ՅԱԿ. (Մեկուսի)— Վայ սատանորդի վայ. աս կարկատանը դէշ չգնաց։
ՄԱՆ. — Սակայն, մնտուկին սենեակը ինչ բան ունէիք։
ԿՐՊ. (Մեկուսի) — Վայ, տեսեր են. (Բարձր) Ա՛հ, մի՛ հարցներ, Մանուէլ, ան մի՛ հարցներ։

ՑԱԿ. — Ան կողմը գոցէ,

ՊԵՏ. — Սա մտուկին քովիկը...

ԿՐՊ. — Մի՛ հարցներ, լռէ.

ՄԱՆ. — Բայց ինչպէս երկուքնիդ ալ ծունկ չոքած. ձեռքերնիդ մտուկին վրայ դրած...

ԿԱՐ. — Այդ յայտնի բան է, կ'աղօթէինք կոր։

ՄԱՆ. — Բայց մտուկը բանալ կաչխատէիք կոր.

ՑԿԲ. — Ան կողմն ալ գոցէ։

ՊԵՏ. — Ի՞նչ ըսել է, ան կողմը գոցէ, սա կողմը գոցէ.

ՄԱՆ. (Կամաց, Պետրոսին) — Լռէ, գործը պիտի աւրես. (բարձր) կը հաւատամ Կարապետ, բայց եկած եմ քեզի բարի լուր մը տալու։

ԿՐՊ. — Ի՞նչ լուր։

ՄԱՆ. — Նշանը դիս տեսնելով ապսպրեց որ (այս ինչ) դինետունը իրեն ապասէք. շահաւոր առուտուրի մը քեզի ընկեր պիտի ընէ, Յակոբը գործով մը ազարակ պիտի ղրկէ, ես այնչափ աղաչեցի որ այս գործին դիս ալ ընկեր ընէ, «չ'ըլլար», ըսաւ, մինակ երկուքնիդ իրեն շատ ծառայութիւններ ըրած ըլլալնուդ՝ ձեզ վարձատրել կ'ուզէ։

ԿՐՊ. (Մեկուսի) — Վա՛յ խարերայ, մեզ ճամբել կուզէ։

ՑԱԿ. (Կամաց մը Կարապետին) — Ի՞նչ կ'ըսես Կարապետ, ուշանալու չի գար, վերջը ասանկ բաղդ մը ձեռքէ կը փախցնենք։

ԿԱՐ.— Ծ՛ օ ապուշ, միտքերնին՝ մեզ ճամբու դնել, սընտուկը թալնել է։

ՑԱԿ. — Ի՞նչ կ'ըսես, անանկ է նէ չենք երթար։ (Այս միջոցին Մանուէլ եւ Պետրոս խնդալով կը խօսին)

ԿՐՊ. — Ընդհակառակը, երթալ ձեւացնելով վարը պահուրտինք, նայինք ինչ պիտի ընեն։

ՑԱԿ. — Աղէկ ըսիր։

ԿՐՊ. — Է՛հ Մանուէլ, մենք կերթանք կոր, գործերնիս յաջողի նէ՝ ձեզ ալ չենք մոռնար։

ՄԱՆ. — Երթաք բարով. (լալով) ա՛հ, խեղճ լուսահոգի. (իրար փաթթուին) ա՛հ, հէ՛, հէ՛, (մեկուսի) կերթան կոր, վա՛յ ապուշներ վա՛յ,

ՊԵՏ. — Գացէք, գացէք, մի՛ ուշանաք։ (Կարապետ եւ Յակոբ մեկնին խորհն).

ՏԵՍԻԼ ԺԱ.

ՊԵՏՐՈՍ ԵՒ ՄԱՆՈՒԷԼ

ՄԱՆ.— Է՛հ, Պետրոս, տունը մեզի մնաց, հիմա ընելիքնիս մտածենք. մտուկէն ինչ որ ելլայ՝ կէսը քեզի կէսը ինձի։

ՊԵՏ. — Ո՞վ գիտէ մէջը ինչ ծանր բաներ կան։

ՄԱՆ.— Մի՛ հարցներ, ծրարներով հնդիկ չալե՞ր մի կ'ըսես, ոսկի աչառանակնե՞ր, ոսկեհուռ շրջազգեստնե՞ր, աղաման դակուռ մատանիներ, ներ, ներ, ներ, ալ ի՞նչ բաներ, որոնց մէկ կտորը բաւական է մեզ ամբողջ տարի մը ապրեցնել։

ՊԵՏ. — Սճապարենք, չ'ելլան նորէն վրայ հասնին։

ՄԱՆ. — Սա պատուհանէն նայէ, գացին մի.

ՊԵՏ. (Նայելով) — Օհ՛ օ, գացեր, թռեր են. խեղճ ապուշներ. ինչպէս ալ հաւատացին։

ՄԱՆ. — Ալ կրնանք հանգիստ սրտով սենեակը մտնել. մտուկին բանալին քո՞վդ է։

ՊԵՏ. — Զէ, Լուսիային քովն է. արթնցնեմ։

ՄԱՆ. — Ի՞նչ կ'ըսես. եաքը անոր ալ բաժին մը հանելու է։

ՊԵՏ. — Հապա ինչ ընենք.

ՄԱՆ. — Կը կոտրենք։

ՊԵՏ. — Է՛, աղմուկէն Լուսիա արթննայ նէ՝. . .

ՄԱՆ. — Այն ատեն ուզենք չուզենք մաս մ'ալ իրեն կը հանենք։ Քալէ՛ քալէ՛ (Նայելով) ալ վախու բան չկայ. (Սնտուկին սենեակը կը մտնեն)։

ՏԵՍԻԼ ԺԲ.

ԿՐՊՏ. ՑԱԿՈԲ. (կամաց քալելով)

ԿՐՊ. — Կամաց քալէ։

ՑԱԿ.— Կարծեմ. թշուառականները մտուկին սենեակը մտեր են։

ԿՐՊ. — Մեզի պէս անոնք ալ մտուկին վրայ լալու գացեր են։

ՑԱԿ. — Հիմայ ինչ պիտի ընենք.

ԿՐՊ. — Ինչ որ անոնք մեզի ըրին։
ՅԱԿ. — Ետքը՞,
ԿՐՊ. — Անոնք ալ ընկեր պիտի ընենք։
ՅԱԿ. — Է՜հ, ընկեր ըլլան նէ անոնք ոՎ կը մնայ։
ԿՐՊ. — Լուսիան մոռցար. գոնէ անոր ինկած բաժինը չորսի կը բաժնենք։
ՅԱԿ. — Բայց ամապարենք, նայէ՛, մնտուկը բանալ կաչխատին կոր։
ԿՐՊ. — Օ՜, այդչափ դիւրին չէ բանալը, մենք այնչափ աչխատեցանք, չ՚կրցինք բանալ.
ՅԱԿ. — Աղէկ, բայց կոտրեն ու մէջէն անդին մատնի մը առնեն նէ անոնց հերիք է։
ԿՐՊ. — Անանկ է նէ պոռչտուքը կոխենք . է՜հ, է՜հ, ոՎ է ան. ոՎ է. դուրս։
ՅԱԿ. — Դուրս ելէք, գողեր, աւազակներ. անձնատուր եղիք։

ՏԵՍԻԼ ԺԳ.

ՆՈՅՆՊ, ՄԱՆՈՒԷԼ ԵՒ ՊԵՏՐՈՍ (Լալով կու գան)

ՄԱՆ. — Ա՜հ, հեւ, հեւ։
ՊԵՏ. — Ա՜հ, հեւ, հեւ։
ՅԱԿ. — Այն կողմը գոցէ, հէ՞։
ՄԱՆ. — Թողութիւն, Կարապետ, թողութիւն։
ՊԵՏ. — Աստուած թողութիւն չնորհեսցէ։
ՅԱԿ. — Շնորհեսցէ չնորհեսցէ, բայց մնտուկին կէսն ալ մեզի պարգեւեսցէ։

ՄԱՆ. }
ՊԵՏ. } Մնտուկը՞։

ԿՐՊ. — Հա՛ մնտուկը, ոտք ելէք, ընկերարար մէջերնիս բաժնենք, մարդու բան չրսենք։
ՅԱԿ. — Ուրեմն մտնենք սենեակը եւ բերենք.

Եէ՛

Օն անդր մտնենք,
Սնտուկնիս բերենք,
Ժառանգնիս բաժնենք,
Բերանցնիս սրբենք։

Բայց կամաց ընենք,
Որ չելլանք կոտրենք,
Ու Լուսիան արթնցնենք։

ՏԵՍԻԼ ԺԴ.

ՆՈՅՆՊ ԵՒ ՂՈՒԿԱՍ (Լալով կը մտնեն)

ՂՈՒԿ. — Ա՜հ. հեւ հեւ.
ԱՄԵՆՊԸ.— Աս ոՎ է.
ՂՈՒԿ. — Խեղճ աղգականներս, իրաւ է որ ամենքս ալ մխիթարութեան կարօտ ենք. Աստուած իւր հոգուն հանգիստ պարգեւեսցէ։
ԱՄԵՆՊԸ.—Աղգական մը, աս ուսկից ելաւ։
ՂՈՒԿ. — Իրաւոր այս աչխարհս ունայնութիւն է. այսինքն մարդիկ մեռնելու համար կը ծնին. բայց մխիթարուելու ենք, մտածելով թէ մեր նախնիքը եթէ չ՚մեռնէին, մենք երբէք չպիտի ծնէինք։
ԱՄԵՆՊԸ— Այո՛ պարոն, այո՛, բայց ոՎ էք դուք։
ՂՈՒԿ. —Լուսահոգին չատ աղէկ կը ճանչնար զիս եթէ մեռած չելլար։
ՅԱԿ.— Բարեկամ մըն ես,
ԿԱՐ.— Դրացի՞ մըն ես.
ՄԱՆ. — Պահանջատէ՞ր մըն ես։
ՊԵՏ. — Պարտատէ՞ր մըն ես։
ՂՈՒԿ.— Աւաղ, ձեր ըսածներուն եւ ոչ մէկն եմ։
ԱՄԵՆՊԸ — Ո՞վ ես ուրեմն։
ՂՈՒԿ.— Ո՛հ, թողէք զիս քիչ մը որ լուսահոգիին յիշատակը ողբամ. ինչ պարկեշտ եւ առաքինի կին մ՚էր, բարեսիրտ, աչխատասէր, խնայող, ուստի այսչափ բարեմասնութիւններով օժտեալ կին մը հարկաւ ժառանգ ալ պիտի ունենայ։
ԱՄԵՆՊԸ— (Մեկուսի) Ժառանգ։
ՂՈՒԿ. — Իմ ծնունդս գաղտնիք մ՚է. որ լուսահոգիէն եւ իմ վախճանեալ հօրմէս զատ ուրիշ մէկը չ՚գիտեր, եւ հայրս իւր մահուան անկողնոյն քով զիս կանչել տալով երդում ընել տուաւ ինձ որ մօրս կուսական դաղտնիքը մէկու մը չի յայտնեմ. ես անոր խօսքը բռնեցի, մինչեւ վերջն ալ պիտի պահեմ ու հետս գերեզման պիտի տանիմ։

ՊԵՏ, (Կամաց, Կարապետին) — Կարապե՛տ, վախնամ աղգական պիտի երևենք, ես այս պատմութիւնէն կը վախնամ կոր։

ՂՈՒԿ. — Ուստի կաղաչեմ, իմ ով ըլլալս հարցնելու հարկ չիկայ, սա միայն կըսեմ որ ես ալ այդ ժառանգին ժառանգորդներէն մէկն եմ։

ԱՄԵՆՔԸ— Ժառանգորդը՝ ը՛ ը՛ ը՛.

ԿԱՐ.— Դուն ասոր ինչ կըսես Յակոբ.

ՅԱԿ.—Ինչ պիտի ըսեմ, անտուկը կէսուակէս ընկեր ի քէն վախնամ 6ի պիտի բաժնուի։

ՂՈՒԿ.—Սակայն ինչ օգուտ ինձի ժառանգ. թող լուսահոգին ողջ ըլլար. ասոր հետ մէկտեղ ժառանգական իրաւունքս սրբազան պարտք մը ըլլալով, ոտնակոխ ընել չեմ ուզեր։

ՅԱԿ.— Բայց ինչպէս. քու ով ըլլալդ չի գիտցած, ինչպէս պիտի համոզուինք որ անտուկէն բաժին ունիս։

ԱՄԵՆՔԸ— Այո՛, այո՛, պէտք է որ հաստատես։

ՂՈՒԿ.— Շատ աղէկ, կուզէք որ ճանչցնեմ, մտիկ ըրէք, թէ գաղտնիքը երևան չի հանելու եւ թէ իմ ալ ձեզի պէս ժառանգորդ մը ըլլալս ապացուցանելու համար մուրթ պիտի խօսիմ։

ՅԱԿ. (Կամաց)— Պետրոս. ասոր մուրթը լուսը չ'մնաց, սա մեր եղբայրն է, ես ան գիտեմ։

ԱՄԵՆՔԸ— Ըսէ նայինք։

ՂՈՒԿ.— Ես՝ ձեր լուսահոգի մեծ հօրը կամ հաւուն եղբօրը տղուն քրոջը փեսին Թոռանը կնքահօրը պզտիկ եղբօր աղջկանը մեծ տղան եմ. ուստի կրնաք հասկնալ որ ես ալ իրաւունք ունիմ լուսահոգին անտուկէն։

ՄԱՆ.— Էյ չըսնա՞ , անտուկը բոլորովին քեզի ինկաւ գնաց։

ՊԵՏ.— Հա՛, հա՛, պարոն ժառանգորդ, կարճ խելքովս ըսած պորտերդ հաչուեցի, 6½ պորտէն ըլլալովդ՝ սընտուկէն մեզի մաս մը չմնար կոր։

ՅԱԿ.— Դուրս եկ նայինք, Պ. 6½, 7½, 8ուկէս պորտ, անպիտան, դուրս։

ԿՐՊ.— Կոնակդ տեսնեմ, Պ. մտիկ աղգական, այս տարի էշերուն խոտ փռելու տարի չէ։

ՂՈՒԿ.— Ինձի՞ այս ընդունելութիւնը, ինձի։

ՄԱՆ.— Էյ հա՛ քեզի, խելքովդ եկեր մեզի հետ խաղալ կ'ուզես կոր։

ՊԵՏ. — Մենք մէկզմէկէ գողնալ կը նայինք կոր, սա ալ մենէ գողնալ ելեր է։

ՂՈՒԿ.— Սակայն գիտցէք պարոններ, որ գաղտնիքս երեւան հանելով եւ բոլոր ժառանգութիւնը իմս ըլլալուն վկայներ գտնելով գձեզ . . .

ՅԱԿ.—Ինձի նայէ, պարոն 6 ու կէս պորտ, մօտիկ աղգական, դուն մեզի դատի հրաւիրես նէ՝ մենք ալ քեզի փատի կը հրաւիրենք։

ԱՄԵՆՔԸ. — Ծեծ չի կերած երթաս բարով։

ՂՈՒԿ.— Լաւ ուրեմն. կերթամ. բայց վախցէք իմ բարկութենէս. պիտի երթամ վկայներ գտնեմ եւ աղ սընտուկը ձեզի չպիտի թողում։ (Կ'երթայ)

ՅԱԿ. — Վայ թշուառական վայ, քիչ մ'ալ ոտք չի կոխեմ նէ՝ անտուկը պիտի առնէ երթայ։

ՊԵՏ. — Բայց պէտք է այս բանիս վրայ աղէկ մը խորհրդակցինք. գուցէ ըսածին պէս է։

ՄԱՆ. — Զգէ՛, վախկոտ դուն ալ. ան մինչեւ որ գայ՝ մենք չորս ձեռք՝ տասը անտուկ կը պարպենք։

ԿՐՊ. — Մանուելը իրաւունք ունի, անտուկը անոր կը ձգենք ու կ'ըսենք թէ մէջէն բան մը չելաւ։

ՅԱԿ. — Կեցցես. անանկ է նէ արտորանք, անտուկը բերենք ու լուս աչքով սրտեղ բաժնենք, չարը մէջէն վերնայ.

ԱՄԵՆՔԸ, — Երթանք, չարը մէջէն վերնայ։ «Անտուկիս սեռեակը կը մտնեն»։

ՏԵՍԻԼ ԺԵ.

ԼՈՒՍԻԱ

ԼՈՒՍ. — Եղբայրներս իրարանցումի մը մէջ են, չը գիտեմ թէ ինչ է պատճառը. արդեօք գեղագործին ներսը պահուըտած ըլլալէն տեղեակ են. ինչ պիտի ընէ այն խեղճը եթէ ձեռուընին իյնայ. բարեսիրտ տղայ մ'էր, եւ կ'երեւար թէ բարի կամեցողութիւն մը ունէր իմ մասիս. այո՛, միշտ իր կը սի. . . կը սի. . . կորուկ խօսքերէն հասկնալու էի թէ «կը սիրեմ զքեզ» ըսել կ'ուզեր։ Բայց ինձ նման որբ աղջիկ մը, աղքատ մը ո՞վ կը սիրէ։ Ինքը

հարուստ է՝ դիս կուզէ. ան։ խաբեբայ մը չէր ան. ինչո՞ւ զքեզ կը սիրեմ ըսելով դիս պիտի խաբեր . Աստուած իմ, կարծես թէ իր վրայ համակրութիւն մը կը զգամ, եղուկ, հիմայ կը զգամ թէ ինչու իր միտքը հասկնալ չուզեցի. դիս ո՞վ պիտի պահէ. անաւտաին հերարդներու. ան, նայիմ [illegible] ճաղ) Ներեցէք. եղբայրներս մնաուկին քով չարիք կուլան. [illegible] Մարդ իմ, նայէ քու [illegible] եթէ քու ստուերդ զոհ կըլլայ դինքը սիրելով կը սիրեմ դինքը. . ։ Երբոր վաղը դայ՝ կընդունիմ իւր առաջարկութիւնը. բայց մինչեւ վաղը ինչպէս պիտի լուծեմ։ (Տխրութեամբ իր սենեակը կը մտնէ)

ՏԵՍԻԼ ԺԶ.

ՄԱՆՈՒԷԼ, ՊԵՏՐՈՍ, ՅԱԿՈԲ, ԿԱՐԱՊԵՏ,

(Մնաուկին ընդ ծայրեն բռնած, երգելով գոն.)

Խեղճուկ պառաւիկ, ինչո՞ւ քու որդիք
Ցուսահատ բոդիր, առիր թալեցիր,
Ե՛լ, ե՛լ, ողջնցիր, մեզ գործի մը դիր,
Անօթի չորցանք, ու ցրտեն բաբցանք։

ՊԵՏ.— Եղբայրներ, ծունր դնենք լուսահոգիին մնաուկին առջեւ, եւ մէյմէկ ողորմիս կարդանք։

ՄԱՆ.— Այո՛, կարդանք, պարտքերնիս է։

ԿՐՊ. Ո՛վ խեղճ պառաւ մայրիկս, դուն որ այս աշխարհիս մէջ ինծի օգիի ակ քաշել չտուիր, Աստուած ալ քեզի անդէնը ակ քաշել չիտայ։

ՅԱԿ. — Ո՛վ իմ լուսահոգի մայրիկս, դուն որ այս աշխարհքին մէջ ինծի գինիի նեղութիւն քաշել չտուիր. անդէնն ալ «Ի նեղութեան իմում ես առ տէր կարդացին» քեզի օգնական պահապան ըլլայ։

ՊԵՏ. — Ա՛խ, մայրիկ. ես ինչ ըսեմ նէ տեղն է. ինչպէս որ այս աշխարհքին մէջ դիս դրիր ու վերցուցիր, յաւիտենականութեան մէջ ալ քեզ դնող վերցնողն անպակաս եղիցի։

ՄԱՆ.—Է՛յ, խանթակաթ մայրիկս, ինչպէս որ դուն դիս այս աշխարհիս մէջ քու ստեամբդ ջամբեցիր եւ դիեցուցիր՝ անդէնն ալ քեզի սէր ու կաթ տուողն անպակաս եղիցի։

ԱՄԵՆԲԸ. — Եղիցի եւ եղիցի։ (Բարձրաձայն կուլան)

ԿՐՊ. — Է՛յ, բաւական լացինք, պարտքերնիս կատարեցինք, քիչ մ՚ալ սա մնաուկին նայինք։

ՄԱՆ. — Հաշիւնիս ո՞վ պիտի տեսնայ։

ԱՄԵՆԲԸ. — Յակոբը, Յակոբը։

ՅԱԿ. — Ես թուղթ գրիչ ունիմ, բայց մելան չունիմ։

ՄԱՆ. —Մատիտով գրէ։ Հիմա ինչ որ ելլայ՝ մէջերնիս սա կերպով կը բաժնենք, արծաթեղէնները Յակոբին, ոսկեղէնները ինծի, մետաքսեղէնները Պետրոսին. ադամանդակուռներն ալ Կարապետին։

ՅԱԿ. — Զէ, ես ադամանդակուռները կուզեմ.

ԿՐՊ. — Ես արծաթեղէնները չեմ ընդունիր.

ՊԵՏ. — Ես ալ քուրջերը չեմ առներ.

ԱՄԵՆԲԸ. (Խառն ձայնով) — Ես չեմ ուզեր. ան պզտիկ է. դուն շատ հոգնեցար. չէ, ես սա կուզեմ. չըլլար. չը պիտի ըլլայ։

ՏԵՍԻԼ ԺԷ.

ՆՈՅՆԲ, ՏԻՏՈՍ, ՆՇԱՆ, ՂՈՒԿԱՍ

ՆՇԱՆ. — Է՛ է, ադ ինչ է նայինք, կեցէք, ինչ կընէք։

ՂՈՒԿ.— Ի՞նչ կընէք կոր։

ՏԻՏ. — Կարծեցիք թէ մնաուկը առանձի՞ն կը մարսէք։

ԱՄԵՆԲԸ. — Վա՛յ. (Եւ սնտուկեն կը հեռանան)

ՊԵՏ.— (Կարապետին) Կարապետ, լուսնկան առջի իրիկուընէ ելաւ. մնաուկը ձեռքէ գնաց։

ՆՇԱՆ.— Դուք Աստուծմէ չէք վախնար, որ երկրին մէջ տեսաք որ ժառանգութիւն մը առանց զրացիներու վկայութեանը ժառանգորդաց բաժնուի։

ՏԻՏ. — Եթէ ժառանգապահ ատեանը ձեր այս գողութիւնը լսէ՝ գձեզ բանտարկել չ՚տա՞ր։

ՆՇԱՆ. (Ղուկասը ցուցնելով)—Մանաւանդ որ ձեզի ժառանգակից դատախազ մ՚ալ ունիք։

ՏԻՏ. — Որուն իրաւունքը ապացուցանելու համար եկած ենք։

ՄԱՆ. — Սա պարոն վեց ու կէս պորտին.

ՆՇԱՆ. — Այո՛, այդ պարոնը բուն լուսահոգիին ժառանգորդն է։

ՏԻՏ. — Ըսէք, քանի՞ կարժէ այս տունը։

ՆՇԱՆ։ — Վեց մասի բաժնելով մէկը ձեզի կիյնայ։

4 ԵՂԲԱՐՔ. (Բարկութեամբ) — Վեցին մէկը մի։

ՏԻՏ. — Այո, այդ սնտուկը որ բանալ կաչխատիք, միայն ձեր քրոջը Լուսիային իրաւունքն է. քանզի մօրը սնտուկը աղջիկ զաւակին կիյնայ։

ՊԵՏ. — Է՛յ մեզի ինչ կը մնայ։

ՆՇԱՆ. — Պարոնին 5 մաս տուն, Լուսիային 1/5 մաս տուն եւ ամբողջ սնտուկը. իսկ ձեր ամեն մէկուն չատ կամ քիչ պարտք։

ՂՈՒԿ. — Ասոր ըսելիք մը ունիք,

ՑԱԿ. — Ինծի հարցնէք նէ ես աս ժառանգէն ալ վազանցայ, պարտքէն ալ։

ՆՇԱՆ. (Կարապետին) — Դուք։

ԿԱՐԱՊ — Ինծի տասնոց օղի մը տուէք՝ բոլոր ժառանգութիւնս ձեզի կը թողում։

ՄԱՆ. — Սակայն եղբայր դրացիներ, վերջապէս խելքս չ'հասաւ, սա մեր 6½ պորտի ժառանգը ուսկից բուսաւ։

ՆՇԱՆ. — Ադ ուսկից բուսաւը ոչ ձեզի եւ ոչ մեզի կը վերաբերի. մեր խելքը չէ հասեր ադոր, ուր մնայ ձերը։

ՂՈՒԿ. — Լուսիան ուր է. թող դայ իր սնտուկը առնէ, տունին սէնէթն ալ ինծի յանձնեցէք,

ՑԱԿ. — Սիալմունք մը չըլլայ, աղէկ գիտէք որ այս մարդուն 4 բաժին կիյնայ։

ՆՇԱՆ. — Ատ ալ խօսք է, քիչ մ'ալ խաթրերնիս չիներ նէ հինգն ալ անոր պիտի տայինք։

ՏԻՏ. — Մեզի հետ խաղ չի խաղցուիր։

ՊԵՏ. — Ինծի նայեցէք, մեզի խաղ չի խաղցուիր, թէ որ աս մարդը եղբայրնիս է՝ մեզի հետ կրնայ մէկ բաժին ուտել. 4ը ուսկից պիտի ուտէ։

4 ԵՂԲԱՐՔ։ — Ան վերի արտի ցորենն է։

ՆՇԱՆ. — Հասկցայ, դուք խօսք հասկցող մարդիկ չէք եղեր. բայց եւքը պիտի զղջաք։

ՂՈՒԿ.— Անհասկի այսչափ. չըսին չըսէք. հիմայ կանչեցէք Լուսիան. սնտուկը աչքերնուս առջեւ իրեն յանձնեցէք, վաղն ալ տունին գործը կերթանք կը լմնցնենք։

4 ԵՂԲԱՐՔ. — Մենք ալ առանկ կուզենք։

ՏԻՏ։ — Լուսիա, Լուսիա։ (Լուսիա կը մտնէ)

ԼՈՒՍ. — Ի՞նչ կայ արդեօք, ինչ կուզէք պարոններ։

ՆՇԱՆ. — Մի՛ վախնար աղջիկս. մօտեցիր. մենք քու

աղէկութեանդ համար եկած ենք. այս սնտուկը քու մօրդ է։

ԼՈՒՍ.— Այո։

ՏԻՏ. — Եթէ պարտնակութիւնը ըսես, սնտուկին տէրը դուն կ'ըլլաս։

ԼՈՒՍ. Ա՜հ, բարի դրացիներս, չգիտէք դուք մեր վիճակը. խեղճ մայրիկս. ինչ ժառանգ պիտի ձգէր ինծի։

ՏԻՏ.— Ինչ է նէ, ինչ որ կայ մէջը, քուկդ է։

ԼՈՒՍ. — Զոյգ մը գուլպայ եւ հին հովանոց մը։

4 ԵՂԲԱՐՔ. — Անանկ է նէ սնտուկը քուկդ է։

ՆՇԱՆ. — Ըսածդ հաստատելու համար պէտք է որ ամենքս ալ տեսնենք, բանալիքը որո՞ն քով է։

4 ԵՂԲԱՐՔ. — Մեր քովը չէ, մեր քովը չէ։

ԼՈՒՍ. — Իմ քովս ալ չէ.

ՊԵՏ. — Հապա ո՞ւր է։

ԼՈՒՍ. — Սնտուկին վրայ թողած էի։

ՑԱԿ — Քանի որ հաւկրթին դեղնուցը երեւան ելաւ, առէք, բանալիքը իմ քովս է. բայց ավրուեր է, չի բացուիր կոր։

ՆՇԱՆ. — Տուր նայիմ. (կ'առնէ) հիմա ամենքնիդ ալ մօտեցէք որ Լուսիայի բաժին ականատես ըլլանք։ (Սնտուկը բանայ, Համբարձում հաշիւը ձեռքը բռնած կերեւայ)։

ՏԵՍԻԼ ԺԸ.

ՆՈՅՆՔ ԵՒ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ (Սնտուկին մէջ կանգնի)

ԱՄԵՆՔԸ. — Աս ինչ է.

ՀԱՄ. — Դեղագործին հաշիւն է, չէք տեսներ կոր պարոններ, 270 ղրուշ կ'ուզեմ։ (Լուսիին)

ՂՈՒԿ. — Ո՞վ ես դուն, ինչ կուզես։

ՀԱՄ.— Լուսիային հշանածը. կը սիրեմ.

ՆՇԱՆ. — Ի՞նչ բան ունիս հոս։

ՀԱՄ. — Այս սատակը այսօր պիտի վճարուի.

ԱՄԵՆՔԸ. — Խենթ է, ինչ է։

ՀԱՄ. — Ի՛յ, խենթ եմ. խենթեցայ. պիտի խենթենամ. խենթեցած եմ.

ՏԻՏ. — Ոյսո՞ւ համար։

ՀԱՄ. — Լուսիային, իմ սիրուհւոյս. հոգիս, կեանքս, գանձս, բոլորն ալ իրն է.

ԱՄԵՆՔԸ. — Ա՛ռ ժառանգը նստէ վար։

ՂՈՒԿ. — Ներեցէք պարոններ, սխալ տուն եմ եկեր, մտաւկն ալ տունն ալ ձեզի։

ՄԱՆ. Հիմայ իրաւունքը նայիս նէ՝ աս ժառանգը քեզի կիմնայ պարոն, 6 ու կէս պարտ։

ՂՈՒԿ. — Շնորհակալ եմ պարոն, ժառանգին տէրը քոյրդ է. անանկ որոշեցինք։

ՆՇԱՆ. ՏԻՏ. — Լաւ էր, ասոր ըսելիք մը ունիմ. սընտուկէն ինչ որ ելլէր քեզի պիտի տայինք, ժառանգդ կընդունիս։

ԼՈՒՍ. — Քանի որ իմ բաղդս այս է՝ կ'ընդունիմ.

ՀԱՄ. — Ա՛հ, սիրտնիկս, ես ալ քուկին արեւուդ կը մեռնիմ. (Լուսիային կը փարի)։

ՆՇԱՆ. — Բայց մտաւկին մէջ ինչո՞ւ մահր էիր։

ՀԱՄ. — Եղբայրներուն ձեռքը չանցնելու համար սընտուկը մտայ, փախչելու ժամանակ չ'գտայ։

ՂՈՒԿ. — Սիրտնարութիւն ընելու եկած էիր։

ԼՈՒՍ. — Ո՛չ, 270 դրչ. առնելիքս ուզելու։

ՆՇԱՆ. — (Ղուկասին) Պարոն. մտաւկէն ժառանգի տեղ մարդ մը ելաւ, դուցէ տունէն ալ կին մը ելայ. կընդունիս։

ՂՈՒԿ. — Շնորհակալ եմ. ես կնկան աչք չունիմ, իմ բնտանեաս սատկ էր, չի յաղթեցաւ, ուստի մնաք բարով

ՆՇԱՆ. ՏԻՏ. (Ղուկասին ձեռքը բռնելով կամաց) — Երթաս բարով, սակայն խոստացած երեք սակիպ չի մոռնաս։

ՂՈՒԿ. — Ե՛գրայր, ի՞նչ սաի որ ինչ տամ։

ԱՄԵՆՔԸ. — Ըսել է որ Բարեկենդանը գնազարծը ըրաւ

(Մէջբերք Ն. Երքէն)

Սրտաղողնիս պարապը եկաւ,
Միենակ Լուսիան չանեցաւ,
Այնչափ սուտեր փուռը գնաց,
Գլխարկը Համբարձումն հագաւ։

Կեցցէ՛ հարսը, կեցցէ՛ փեսան, թող ա՛լ գլուխ գլխի տան,
Գոնէ հարսնիքն ուտենք, խնդանք, մենք ալ ասով գոհ ըլլանք։

(Վարագուրը կ'իջնէ)

ՏԻՐԱՆ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

ԼՈՒԿ. —
ուկն ա
ՐԱՆ. Հ
նա

Գ.ԿՆ.

Սիրային զբօսանք. Տեղական կեանքէ Թատերախաղ չորս արարուած. (Բ. տպագրութիւն) . 3

Ներկարարը. Իրական դէպք հինգ արար. . 3

Երանոս աղբար. Կատակախաղ մէկ արար. Գաւառական կեանքէ. (Գ. Տպագրութիւն) . . 1

Մոլորեալ ճամբորդը. կատակախաղ 1 արարուած. Թարգմ. (Բ. տպագրութիւն) . . . 1

Խենդերուն բժիշկը կատակախաղ. Թարգմ. . 2

Շատախօս սափրիչը, կատակախաղ 2 արարուած. Թարգմ. (Բ. տպագրութիւն) . . . 2

Երգարան Թատերական . (Հաւաքածոյ) . . 3

Բարեկենդանի Անկուտիները. եկ. կատակ. Թրգմ. 2

—

ՁԱՆԱՁԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Սեւ դղեկի աւերակները 7 արար. (Թարգմ.) . 7

Հաւաք, Ցոյս Սէր. 5 » » » 3

Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած մնատուկը. կատակախաղ 1 արար. (Հեղինակ Գ. Հ. Ռշտունի) 2

Մոլիէռի Երեւակայական Հիւանդը. 3 արար . 2

Մոլիէռի Բռնի ամուսնութիւն. 1 արար . . 2

معارف نظارت جلیله‌سنك ۹۵۵ نومرولی رخصتنامه‌سیله

2013